

Myndighetsoverføring og EU

Faktaark fra stortingsbiblioteket

Oppdatert mars 2018

Tidligere saker:

Grunnlovens § 115 (tidligere § 93) har vært brukt to ganger: i 1992 (norsk tilslutning til EØS-avtalen) og i 2016 (om deltakelse i EUs finanstilsyn). I en rekke andre saker har overføring av myndighet skjedd ved at Stortinget har benyttet Grunnlovens § 26, med henvisning til at myndighetsoverføringen er «lite inngripende».

Oversikten nedenfor er sortert etter året for Stortingets vedtak.

1992

[EØS-avtalen](#) *

1997

[Schengen-avtalen](#)

1999

[Schengen-avtalen](#)

2004

[Konkurransereglene](#)

2005

[EUs flysikkerhetsbyrå, opprettelse](#) *

2006

[EUs andre energimarkedspakke](#)

2008

[Det europeiske kjemikaliebyrået](#) *

2012

[Resirkulert plast](#) *

[EUs flysikkerhetsbyrå, revisjon](#)

2013

[EØS-regler om vin](#)

[Tømmer og tømmerprodukter](#)

2014

[Luftfart, Single European Sky II](#)

[Kjemikaliebyrået, biocider](#) *

2015

[Forskning, ERIC](#) *

[Luftfart, operatører](#) *

[Luftfart, reservasjonssystemer](#) **

2016

[EUs finanstilsyn](#)

2017

[Legemidler - pediatriforordningen](#)

2018

[Tredje energimarkedspakke, ACER](#)

* = myndighetsoverføring til EU

** = videreføring av tidligere rettsakt

«Kopivedtak»

Enkelte hevder at såkalte «kopivedtak», der norsk forvaltning er forpliktet til å gjøre identisk vedtak som Kommisjonen, også er en form for myndighetsoverføring. Eksempler: kjemikalier og «ny mat».

Grunnlovens § 115

«... kan Stortinget med tre fjerdedels flertall samtykke i at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve beføyelser som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter...»

Grunnlovens § 26

«... Traktater om saker som er av særlig stor viktighet, og i alle tilfeller traktater hvis iverksettelse etter Grunnloven nødvendiggjør en ny lov eller stortingsbeslutning, blir først bindende når Stortinget har gitt sitt samtykke dertil»

Grunnlovens paragraf 115 dreier seg om myndighetsoverføring til internasjonale organisasjoner hvor Norge er medlem. Paragraf 26 brukes også ved myndighetsoverføring, inkludert til organisasjoner Norge *ikke* er medlem av, så lenge denne overføringen er «lite inngripende». Trenden er at EU-regelverk i stadig større grad blir håndhevet på overnasjonalt nivå. Dette gjør myndighetsoverføring mer konstitusjonelt utfordrende for Norge.

Kommende saker – tatt inn i EØS-avtalen, ikke vedtatt av Stortinget

CO2-utslipp – krav til biler

[Forordning 510/2011](#) og [443/2009](#) stiller krav til utslipp fra henholdsvis vare- og personbiler. Europakommisjonen får myndighet til å legge bilprodusentene overtredelsesgebyr. Forordningene er tatt inn i EØS-avtalen, med en tilpasning hvor EFTAs overvåkingsorgan ESA får tilsvarende myndighet. Det legges til grunn at myndighetsoverføringen er «lite inngripende».

Fartsskriverforordningen

[Forordning 165/2014](#) om fartsskrivere for busser og lastebiler gir Kommisjon myndighet til å utstede sertifikater. Regjeringen vurderer at overføring av myndighet til Kommisjonen er «lite inngripende». Kommisjonens kompetanse til å avgjøre tvister reiser ikke spørsmål om myndighetsoverføring, siden vedtakene kun rettes mot nasjonale myndigheter. Stortinget behandler et forslag til lovendring. Vedtak er ventet i april 2018.

Kommende saker – vedtatt i EU

Statsstøtte – prosedyreforordningen

[Forordning 734/2013](#) skal bidra til en mer effektiv og lik håndheving av statsstøttereglene. EFTAs overvåkingsorgan ESA vil få økt adgang til å ilegge bøter og tvangsmulkt. Justisdepartementets lovavdeling vil ikke konkludere med at myndighetsoverføringen er «lite inngripende», og utelukker ikke at vedtak i Stortinget må tas etter Grunnlovens § 115.

Inspeksjon av skip – klassifikasjonsselskaper

[Forordning 391/2009](#) gir Europakommisjonen myndighet til å bøtelegge klassifikasjonsselskaper som de selv har godkjent. Regjeringen arbeider for at EFTAs overvåkingsorgan ESA skal få tilsvarende myndighet, og vurderer myndighetsoverføringen som «lite inngripende».

CO2-utslipp – krav til biler

[Forordning 510/2011](#) og [443/2009](#) stiller krav til utslipp fra henholdsvis person- og varebiler. Europakommisjonen får myndighet til å ilegge økonomiske sanksjoner. Regjeringen arbeider for at EFTAs overvåkingsorgan ESA skal få tilsvarende myndighet.

Ulike meninger

Eirik Holmøyvik:

«Sikker konstitusjonell praksis»? Grunnlova og Noregs avtaler om suverenitets-overføring.

Nytt norsk tidsskrift, 2/2013

«Måten Stortinget inngår avtaler om suverenitetsoverføring bryt med føresetnaden til og systemet i Grunnlova og med grunnleggjande demokratiske og konstitusjonelle omsyn».

«Det som skjer er at vi får fleire stegvise suverenitetsoverføringer frå sak til sak, og som kvar for seg blir vurdert som «lite inngripende», men som i sum vil utgjere eit vesentleg inngrep i Grunnlovas kompetansereglar».

«Presset på Grunnlova vert særleg sterkt fordi § 93 [115] stenger for suverenitetsoverføring til EU-organ».

Fredrik Sejersted svarer:

Læren om «lite inngripende» myndighets-overføring: statsrettslig selvbedrag eller fornuftig tolkning?

Nytt norsk tidsskrift, 4/2013

«[Holmøyviks] kritikk gjelder rent faktisk bare et lite fåtall enkeltsaker til nå – i høyden vel en åtte–ni stykker. Det er bare i disse sakene det har vært aktuelt å overføre formell myndighet – i motsetning til den massive overføring av reell makt som andre og viktigere avtaler og direktiver innebærer».

«Men i motsetning til [Holmøyvik] mener jeg en slik debatt bør ende i en tilslutning til læren «lite inngripende» myndighetsoverføring, slik den har utviklet seg gjennom praksis – som svar på et legitimt og naturlig behov for en viss fleksibilitet i de konstitusjonelle rammene for Norges forhold til europeisk samarbeid og integrasjon».

Persondata – ny personvernforordning

[Forordningen 2016/679](#) skal sikre bedre beskyttelse av personopplysninger og like regler mellom landene. European Data Protection Board (EDPB), får kompetanse til å avgjøre tvister mellom nasjonale tilsynsmyndigheter. Regjeringen anser myndighetsoverføringen som konstitusjonelt uproblematisk, siden vedtaket er rettet mot en nasjonal myndighet.

Jernbanepakke IV – Det europeiske jernbanebyrået (ERA)

Tre av rettsaktene i [fjerde jernbanepakke](#) kan innebære overføring av myndighet til jernbanebyrået ERA: revisjon av ERA-forordningen, direktivet om samtrafikkveven til jernbanesystemene og jernbanesikkerhetsdirektivet.

Mulige saker - foreslått og varslet i EU

Luftfart – ny forordning om flysikkerhetsbyrået

Rådet og Parlamentet ble i november 2017 enige om en [revisjon av reglene for byrået for flysikkerhet \(EASA\)](#). Et formelt vedtak gjenstår. Reglene kan bety en ytterligere overføring av myndighet. Det er uklart om man vil krysse grensen for hva som anses som «lite inngripende».

Kjøretøy – godkjenning og markedsovervåking

Rådet og Parlamentet ble i desember 2017 enige om en [forordning for godkjenning av nye biler og om markedstilsyn](#). Et formelt vedtak gjenstår. Bakgrunnen er Volkswagen-avsløringene om juks med utslippstesting. Det foreslås at Kommisjonen blant annet får myndighet til å gi bøter.

Ekonomisk tildeling av frekvenser – BEREC

EU la i september 2016 fram [forslag til revisjon av reglene for elektronisk kommunikasjon](#). Det foreslås at BEREC gjøres om til et EU-byrå, og at det får en styrket rolle blant annet ved tildeling av frekvenser. Parlamentet og Rådet ønsker imidlertid ikke at BEREC skal bli et EU-byrå.

Energiunion – ACER

EU la i november 2016 fram [«ren energi-pakken»](#), hvor det blant annet foreslås at EUs energiregulatorbyrå ACER får flere oppgaver og utvidet myndighet i saker som berører flere medlemsland. Det foreslås at avgjørelser i styret skal tas med simpelt flertall.

Markedsinformasjon fra bedrifter

EU la i mai 2017 fram et [forslag om at Europakommisjonen kan hente inn detaljerte opplysninger direkte fra bedrifter](#), dersom det antas at det er fare for alvorlige forstyrrelser av markedet. Kommisjonen skal kunne ilegge bøter. Justisdepartementet skriver i et hørings svar at forslaget forutsetter en overføring av myndighet på et videre saksområde enn under prosedyreforordningen (se ovenfor), hvor et vedtak etter Grunnlovens § 115 ikke utelukkes.

EU finanstilsyn – utvidet rolle

EU la i september 2017 fram [forslag til endringer i forordningen om EUs tre finanstilsyn](#) for banker, verdipapirer og forsikring. Det er EØS-rettslige utfordringer knyttet til overnasjonale tilsynsplaner, deltakelse i beslutningsorganer og utvidet direkte tilsyn i ESMA (verdipapirer).

EUs cybersikkerhetsbyrå – nytt byrå

EU la i september 2017 fram [forslag til en ny forordning](#) hvor ENISA får et permanent og styrket mandat, og endrer navn til EU Cybersecurity Agency. Regjeringen mener det foreløpig er uklart hvor inngripende byråets myndighet blir, og i hvor stor grad det vil påvirke Norge.

EU byrå på arbeidslivsområdet – nytt byrå

Kommisjonen la i mars 2018 fram [forslag til en forordning om opprettelsen av et nytt EU-byrå](#): The European Labour Authority (ELA). Formålet er å sørge for at EUs regler om arbeidsmobilitet håndheves på en rettferdig, enkel og effektiv måte.

Foretakssammenslutninger

Kommisjonen har [varslet en høring om endringer i EUs fusjonsregler](#). Kommisjonen kan få myndighet til å vurdere fusjoner og oppkjøp som involverer verdifulle stordata, selv om selskapene ikke har høy omsetning. Endringene kan også få betydning for norske selskaper.